

Velkakriisin vaikutukset Suomen finanssisektoriin ja eurooppalaisen valvonnan haasteet

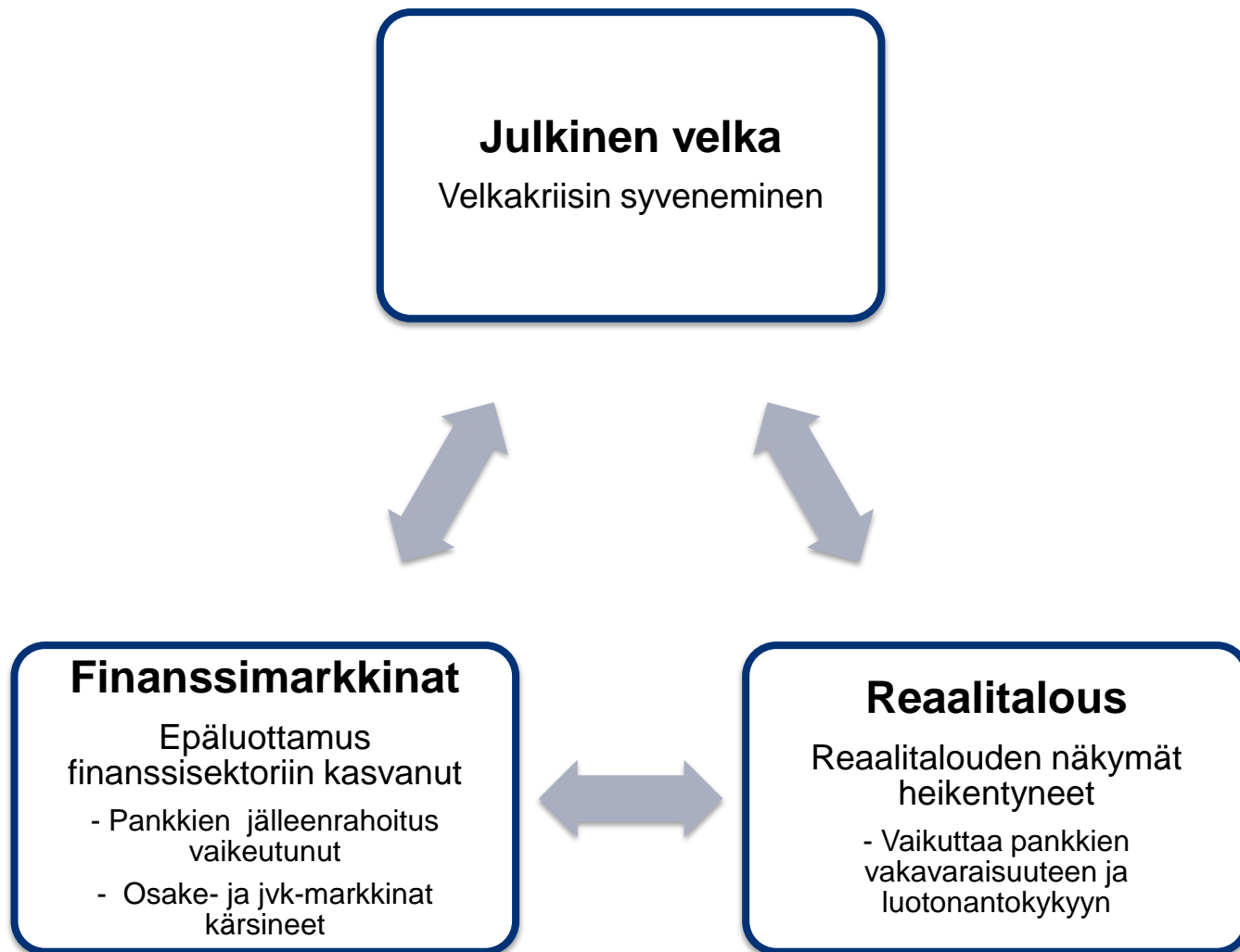
Finanssivalvonnan julkinen kuuleminen 14.10.2011

Anneli Tuominen, johtaja

Velkakriisin seuraukset

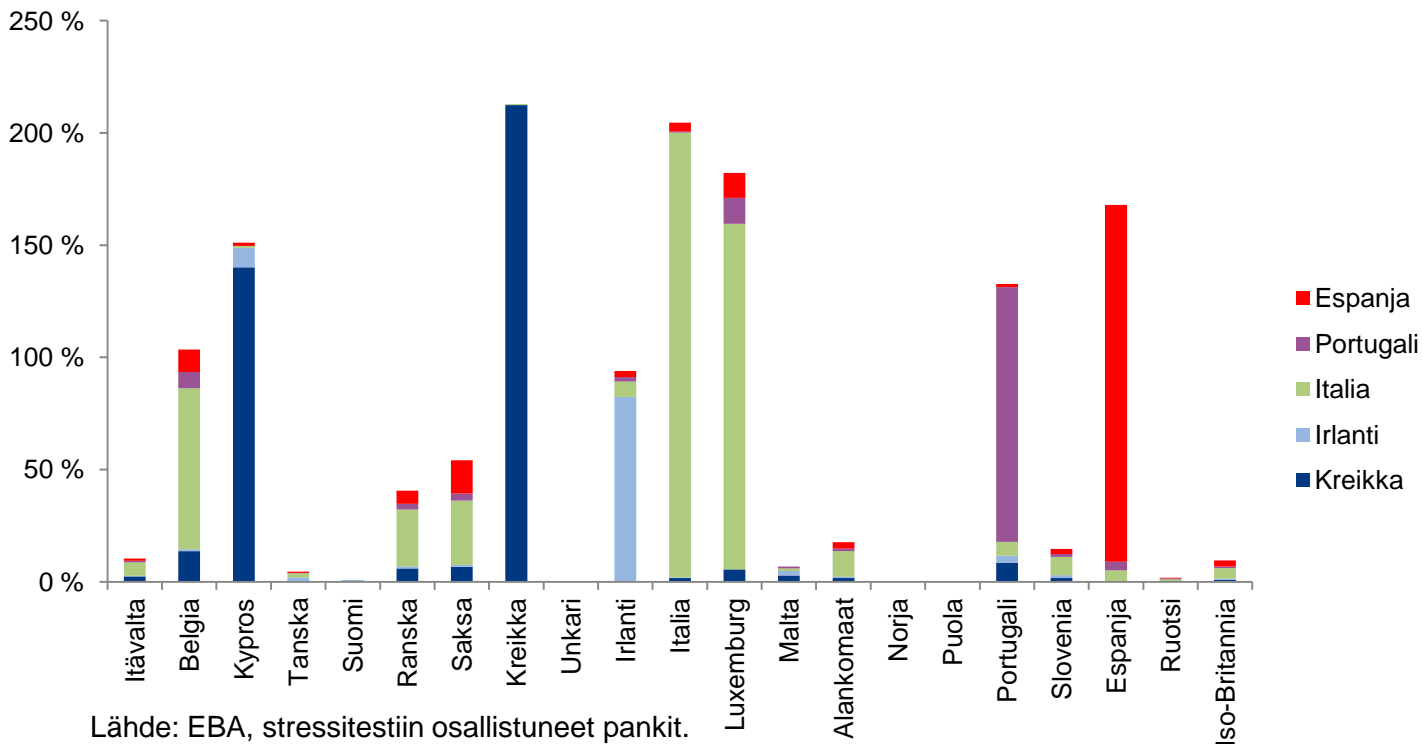
Velkakriisi uhkaa koko euroalueen rahoitusjärjestelmää ja reaalitalouden kasvua

Sijoittajat edellyttävät vakavaraisuutta valtionlainariskejä vastaan

GIIPS-valtionlainojen osuus ydinpääomasta (Core Tier 1)

Lähde: EBA, stressitestiin osallistuneet pankit.

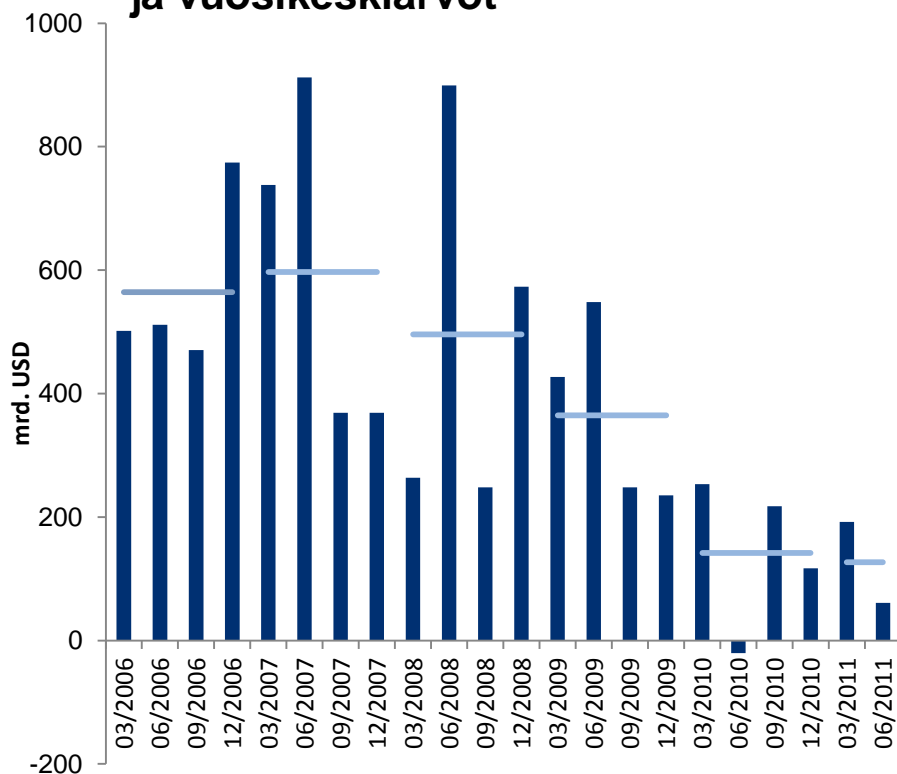
- Merkittävin vakavaraisuuden kasvattamista vaativa riski tällä hetkellä liittyy valtionlainsijoituksiin
- ”GIIPS-riskit” ovat keskittyneet velkaongelmamaiden pankkeihin, mutta myös CYP, BE, FR ja LUX pankeilla merkittäviä vastuita

Velkakriisin vaikutukset ovat levinneet EU:n pankkijärjestelmään

- Pankkien jälleenrahoitus vaikeutunut
 - Lyhyen rahoituksen kustannukset nousseet
 - Pitkäaikaista vakuudetonta rahoitusta ei juurikaan voida hankkia
 - Vakuudellisen pitkäaikaisen rahoituksen kustannukset ovat myös nousseet
- Pankit, jotka sijaitsevat velkaongelmamaissa tai joilla on merkittäviä saamisia ko. maista, ovat kohdanneet suurimmat ongelmat

Kansainväliset rahoituslaitosten velkapapereiden nettoliikkeeseenlaskut ja vuosikeskiarvot

Lähde: BIS

- Riittävien vakavaraisuuspuskureiden edellyttäminen
 - Kasvaneiden riskien vuoksi arvioita lisäpääomitustarpeista on nostettava kesän stressitestistä:
 - EBA (Euroopan pankkiviranomainen) arvioi parhaillaan uudestaan lisäpääomitustarpeet suhteessa valtoriskeihin
 - EBA edellyttää ko. pankeilta oman valvojansa hyväksymää pääomitussuunnitelmaa ja aikataulua lisäpääoman hankinnalle
 - Jo kesän EBA:n stressitestissä todettiin, että pankeilla, joilla on merkittäviä valtionlainariskejä voi olla tarvetta lisäpääomitukseen (vaikka testin ”läpäisykynnys” ylittyikin)
- Läpinäkyvyydestä ja yhdenmukaisista arvostusperiaatteista huolehtiminen
 - Tällä hetkellä tilanne ei ole tyydyttävä: valtiolainasaamisten käsittely vakavaraisuusvaatimuksissa sekä tilinpäätöksissä tulee nopeasti yhtenäistää EU:ssa
 - ESMA (Euroopan arvopaperiviranomainen) ja EBA pohtivat parhaillaan tarvittavia toimenpiteitä
- Valtiolainasaamisten riskit tulisi huomioida vakavaraisuussäätelyssä

Velkakriisin vaikutukset Suomen finanssisektoriin

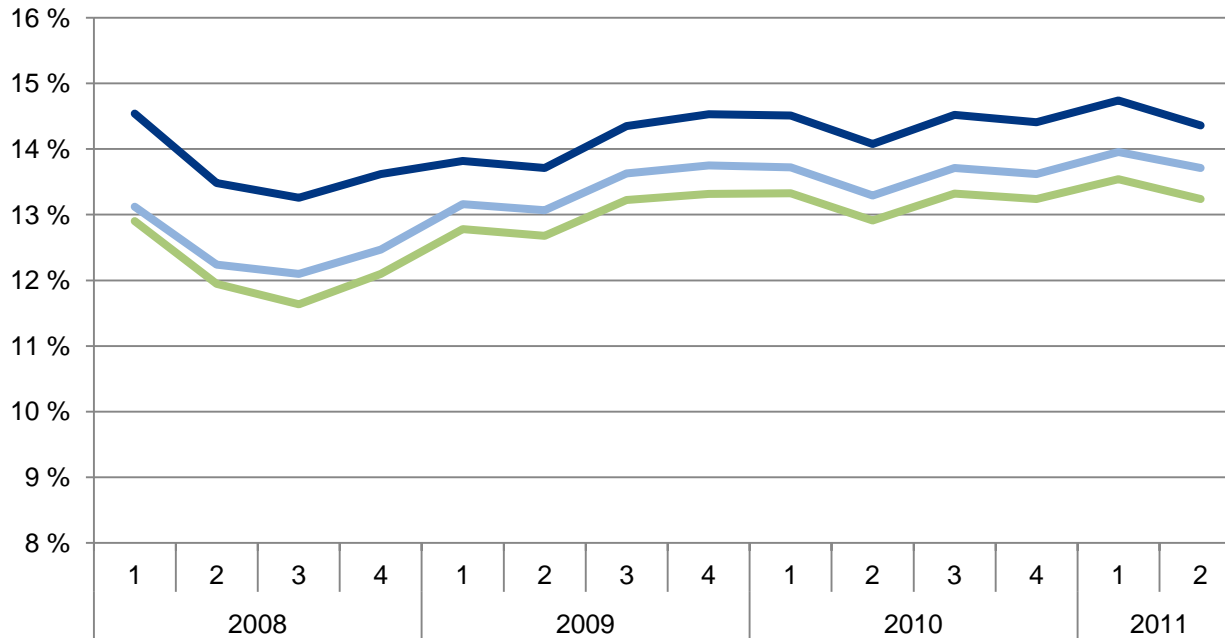
Suomen pankkisektorin likviditeettitilanne on toistaiseksi hyvä ja vakavaraisuus vahva

- Saamiset ja sijoitukset suurimmissa ongelmassa olevista maista (GIIPS) ovat pieniä
- Pankkien likviditeettiriskit kasvaneet ja markkinaehtoisen rahoituksen hinta hieman noussut
 - Pitkäaikaisen rahoituksen uusiminen etupainotteisesti ja lyhytaikaisen rahoituksen hyvä saatavuus ovat pienentäneet rahoitusriskejä
- Matala korkotaso aiheuttaa ongelmia pankkien kannattavuudelle
- Heikentyvä makrotaloudellinen kehitys kasvattaa pankkien luottoriskejä
 - Tällä hetkellä pankkien ongelmasaamiset ja arvonalentumistappiot ovat matalalla tasolla

Suomen pankkisektorin vakavaraisuus edelleen korkea ja koostuu korkealuokkaisista eristä

Pankkisektorin vakavaraisuus neljännesvuosittain

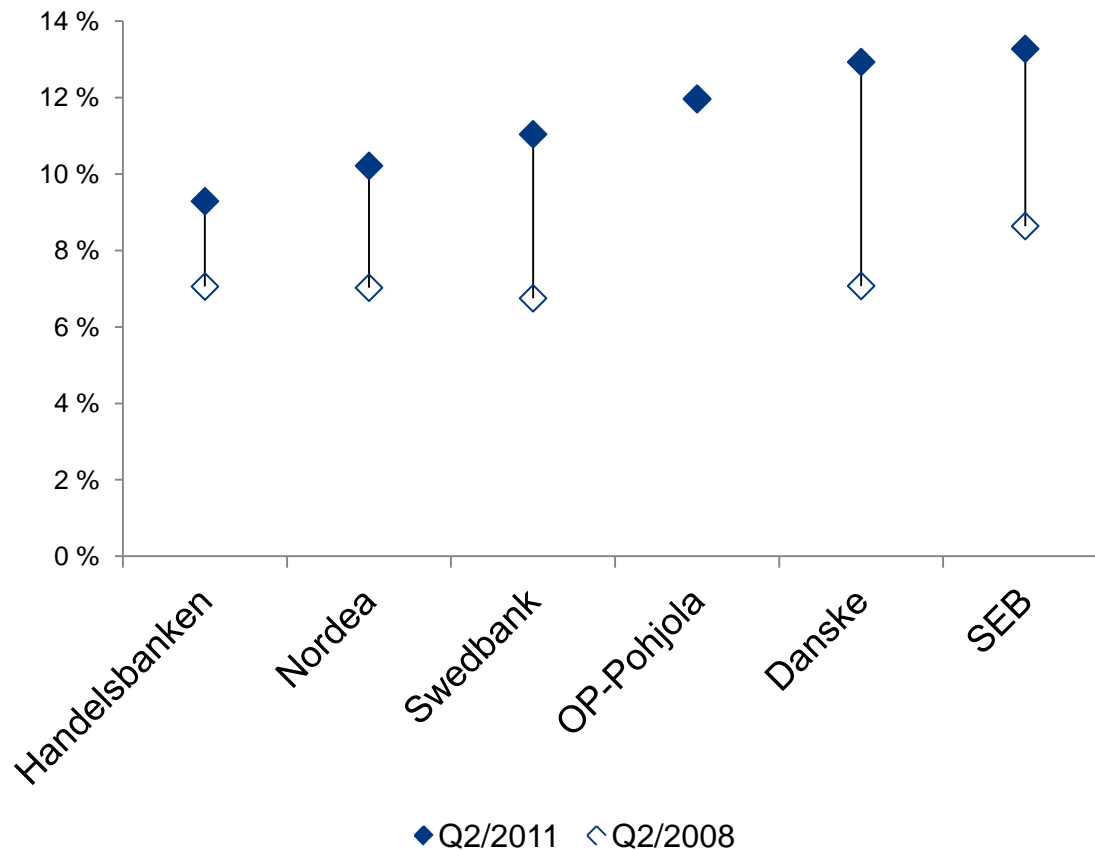
- Vakavaraisuussuhde, %
- Tier 1 -suhde, %
- Core Tier 1 -suhde, %

Lähde: Finanssivalvonta.

Pohjoismaisten pankkikonsernien vakavaraisuus hyvällä tasolla

Tier 1 -suhteet

Työeläkevakuutusyhtiöiden riskiperusteinen vakavaraisuusasema edelleen kohtuullinen; vakavaraisuusasema reagoi herkästi sijoitusmarkkinoiden heiluntaan

- Suorat riskit pienentyneet: "GIIPS-sijoitukset" myyty pois lähes kokonaan loppukesän aikana
- Pääomamarkkinoiden epävakaus vaikeuttaa työeläkelaitosten sijoitustoimintaa ja sijoitustappiot alentavat vakavaraisuutta
 - Sijoitustoiminnan tuotot painuneet osakeriskin vuoksi negatiivisiksi, vaikka riskiltä onnistuttiin osittain suojautumaan ennen alkusyksyn markkinaturbulenssia lähinnä johdannaisten avulla
 - Osakkeita n. 30% sijoituksista
 - Riskilisien kasvu ovat myös heikentänyt sijoitustuottoja; haasteena myös alentuneet korkotuotot
 - Korkosijoituksia n. puolet sijoituksista

Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus säilynyt vahvana

- Markkinaturbulenssi heikentänyt henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan tuottoja
 - Toisaalta korkosijoitusten suuri osuus suojaasi yhtiöitä osakemarkkinoiden heilahteluilta
 - Korkosijoituksia henkivakuutusyhtiöillä n. 60% ja vahinkovakuutusyhtiöillä n. 70% sijoituksista
- Vakuutusyhtiöiden tuottoja alentanut yritysriskilisien kasvu ja kasvattanut Saksan ja Suomen valtioiden korkojen lasku
- Korkotason pysyminen pitkään alhaisena vaikeuttaa henki- ja vahinkovakuutusyhtiöissä sijoitussalkun tuoton kasvattamista
- Suhdannetilanteen heiketessä säästämistuotemarkkinoiden aktiviteetti vähenee ja riski takaisinostoihin nousee (maksutulo heikkenee)

Yhteenveto: Luottamuksen vahvistuminen euroalueella olennaista myös suomalaiselle finanssisektorille

- Yksittäisten maiden velkakriisi vaikuttaa nopeasti yli rajojen rahoitusmarkkinoiden tartuntakanavien välityksellä
 - Myös suomalaiset toimijat kytkeytyneitä eurooppalaiseen rahoitusjärjestelmään sijoitusten, jälleenrahoituksen ja vastapuolien kautta
- Suomen finanssisektorin riskinkantokyky vahva, mutta ”puolustuslinjat” säilytettävä edelleen vahvana
 - Riskienhallinta
 - Kannattavuus
 - Vakavaraisuus
- Velkakriisin heijastuminen reaalityalouteen kasvattaa finanssisektorin riskejä ja heikentää kannattavuutta
- Finanssisektorin toimijoiden ylläpidettävä vahvoja likviditeetti- ja vakavaraisuuspuskureita, esimerkiksi tarvittaessa voitonjakoa rajoittamalla

Velkakriisin vaikutukset merkittäviä tähän mennessä lähinnä sijoitusasiakkaille

- Sijoitusasiakkaat kärsineet arvonalennuksista ja kasvaneesta epävarmuudesta
 - Pääomamarkkinoiden volatilitteetti korkea; osakemarkkinoilla merkittävä lasku vuoden alusta
 - Vain muutamalla rahastolla merkittävää GIIPS-riskiä (yksi niistä lopettanut)
- Pankkien rahoituskustannusten nousu
 - Aiheuttaa korotuspaineita uusien asuntolainojen marginaaleihin
 - Euribor-korkojen nousu ”pankkiriskin” vuoksi vaikuttaa suureen osaan lainanottajia
 - Lisää kilpailua talletuksista, mikä aiheuttaa talletuskorkoihin nostopaineita
- Suhdannotilanteen heikentäminen voi vaikeuttaa lainojen hoitoa
 - Työllisyyskehitys ja asuntohinnat avainasemassa
 - Suuret velat keskittyneet pieneen joukkoon kotitalouksia
 - Hyvin suuria asuntolainoja suhteessa ostettavan asunnon arvoon edelleen runsaasti

Eurooppalainen valvontajärjestelmä

Euroopan finanssivalvontajärjestelmä

Mikrotason vakauden valvonta

Makrotason vakauden valvonta

- Vastuu päivittäisestä valvonnasta kansallisilla valvojilla
- EU-viranomainen:
 - Laatii luonnoksia sitoviksi standardeiksi
 - Komissio hyväksyy
 - Voimaan EU-asetuksina tai päätöksinä
 - Finanssivalvonnan roolin muutos → Yhteistyö ministeriöiden kanssa korostuu
 - Antaa ohjeita ja suosituksia (erityisesti valvontakäytänteiden yhdenmukaistaminen ja sääntelyn yhdenmukainen noudattaminen)
 - Noudata tai selitä -periaate

- Kehittää järjestelmäriskien tunnistamista ja mittaamista sekä kriisinhallintaa
- Vaikuttaa kuluttajien ja sijoittajien suojan kehittämiseen (finanssi-innovaatiokomiteat)
- Varmistaa valvontakollegioiden yhdenmukaisen toiminnan
- Kerää tietoja finanssimarkkinoista
 - Kansallisilla viranomaisille velvollisuus luovuttaa tietoja
- EU-viranomaisilla myös suoria toimivaltuuksia:
 - Luottoluokituslaitokset suorassa EU-viranomaisen valvonnassa
 - Tekee päätöksen kansallisten viranomaisten erimielisyyksien ratkaisemiseksi
 - Voi tehdä yksittäistä finanssilaitosta koskevan päätöksen Unionin lainsäädännön vastaisen tilan lopettamiseksi
 - Mahdollisuus kieltää tai rajoittaa tietty tuote tai muita finanssialan toimia, jotka vaarantavat markkinoiden moitteettoman toiminnan tai vakauden

- Kriisitilanteissa ensisijaiset toimivaltuudet kansallisilla viranomaisilla
- **A. Kansallinen tai lievä eurooppalainen kriisi**
 - Päätösvaltuudet kansallisilla viranomaisilla (esim. uudelleen järjestelyt)
 - EU-viranomaisilla yleinen kansallisten viranomaisten toimien yhteensovittamista koskeva rooli

■ B. Syvä eurooppalainen kriisi

- Ensisijainen päätösvalta myös näissä tilanteissa kansallisella viranomaisella
- Jos ministerineuvosto toteaa kriisitilanteen olemassaolon (arvioitava vähintään 1 kk:n välein), EU-viranomainen voi vaatia yksittäistä kansallista viranomaista esim. rajoittamaan pankin toimintaa
- Jos kansallinen viranomainen ei noudata päätöstä, EU-viranomainen voi tehdä suoraan yksittäistä finanssialan laitosta koskevan päätöksen
 - edellyttää, että kansallinen viranomainen ei toimi säännösten mukaisesti ja että päätös on tarpeen esim. vakauden pikaiseksi palauttamiseksi

- Finanssivalvonnan valtuudet valvonnassa ja tietojen saannissa normaalioloissa riittävät
- Valvojien välinen yhteistyö parantaa myös Finanssivalvonnan toimintaedellytyksiä
 - Tietojenvaihtoa ja tilanneanalyysiä voidaan edelleen lisätä
- Kansainvälisesti on tunnistettu tarpeita ennakoivan valvonnan edellytysten parantamiseksi; näitä tulisi Suomessakin harkita
 - Toimivat valtuudet riittävän ennakoiviin toimiin vakavaraisuuden vahvistamiseksi (mm. nykyistä aiemmin asetettava lisäpääomavaatimus)
 - Mahdollisuus toimivan johdon erottamiseen tarvittaessa
 - Viranomaisvaltuudet kriisiyhtiöiden toiminnan järjestämisessä ja yhteiskunnan kannalta tärkeiden toimintojen suojaamisessa
- Osin tällaisia lisävaltuuksia voi olla tulossa tulevassa EU:n lainsäädännössä (kriisinhallintadirektiivi)

Eurooppalaisen valvonnan ja sääntelyn ajankohtaisia hankkeita

- Pankkisektorin vakavaraisuusuudistus (nk. Basel III)
 - Parempi pääoman laatu, suuremmat tappiopuskurit
 - Voimaan 2013 →
- Vakuutussektorin vakavaraisuusuudistus (nk. Solvenssi II)
 - Riskiperusteiset pääomavaatimukset myös vakuutusyhtiöille
 - Suomessa ei suoraan sovelleta työeläkelaitoksiin
- EBAn, EIOPAn ja ESMA:n oma sääntely
 - Liittyvät pääasiassa vakavaraisuusuudistuksiin, riskienhallintaan, luotettavaan hallintoon sekä arvopaperimarkkinatoimintaan
- Kirjanpito ja tilinpäätös
 - Kansainvälisen kirjanpito- ja tilinpäätössäädösten (IFRS) uudistamishankkeet
 - Erityisesti rahoitusinstrumentit

- Valvontakäytänteiden yhtenäistäminen
 - Yhtenäinen sääntely ja sen tehokas käyttöönotto
 - Rajat ylittävien finanssikonsernien tehokas valvontayhteistyö
 - Avoin finanssimarkkinoiden riskejä ja tuotteita koskeva tietojen julkistaminen
- Uusien finanssituotteiden valvonta
 - Innovatiivisten, monimutkaisten tuotteiden ja toimintojen seuranta
 - Säännöllinen riskien arviointi asiakkaansuojan näkökulmasta
 - Tarvittaessa tuotteen tai toiminnan rajoittaminen tai kieltäminen

Eurooppalaisen valvontajärjestelmän kehittäminen

- Uusi valvontajärjestelmä selvä edistysaskel valvonnan tehostamisessa
 - Aikaisempaa selkeämpi asema ja toimivaltuudet
 - Makro- ja mikrovalvonnan yhteen kytkeminen
 - Vaikutusmahdollisuuksien paraneminen
 - Järjestelmä kuitenkin hajanainen eikä turvaa riittävästi tehokasta ja yhtenäistä valvontaa
 - Kolme valvontaviranomaista kolmessa eri valtiossa
 - Toimintakulttuurien erot
 - Tiedonkulun ongelmat
 - Organisaatioiden taipumus pitäytyä omaan näkökulmaan
 - Erityisesti kriisitilanteissa päätöksenteon vaikeutuminen
- **Pitkän tähtäimen tavoitteena EU:n viranomaisorganisaation yksinkertaistaminen**